

รูปแบบความร่วมมือ การจัดการศึกษาในท้องถิ่น

โดย พนม พงษ์ไพบูลย์ ประธานกรรมการบริหารชมรมข้าราชการและครูอาวุโสของกระทรวงศึกษาธิการ

การศึกษาคือการสืบทอดวัฒนธรรม

การศึกษาคือความเจริญงอกงาม

การศึกษาคือการเตรียมความพร้อมเพื่อให้สามารถเผชิญโลกเผชิญชีวิตได้

การศึกษาคือการสร้างคนให้มีความรู้คู่คุณธรรม

ฯลฯ

จะกล่าวว่าการศึกษาคืออะไร ก็เป็นการถูกต้องทั้งนั้น ที่แตกต่างก็อยู่ที่ว่าจะมองด้านใดของการศึกษา สิ่งสำคัญต่อชีวิตมนุษย์คือปัจจัยสี่ แต่จะถึงพร้อมซึ่งปัจจัยสี่ได้ต้องมีปัจจัยที่ห้าคือการศึกษา กล่าวได้ว่า

การศึกษาคือปัจจัยที่ห้าของชีวิต

การศึกษามีความสำคัญ จำเป็น และยิ่งใหญ่ เวลานักการเมืองหาเสียง ไม่ว่าจะประเทศใดในโลกรวมทั้งประเทศไทย ก็มักยกประเด็นทางการศึกษามาอ้าง เช่น จะทำให้คนได้รับการศึกษาดีขึ้น มากขึ้น จะลงทุนทางการศึกษา เป็นต้น เงินงบประมาณกว่า 20% ก็ใช้ไปเพื่อการศึกษา คิดเป็นมูลค่ากว่าปีละแสนล้าน แต่การศึกษายังไม่เต็มใจ ไม่สามารถสร้างคนของชาติได้ที่ต้องการ

ในโลกยุคปัจจุบัน ใครๆ ก็กล่าวถึงการศึกษาลดชีวิต การศึกษาสำหรับทุกคน คนทุกคนต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างน้อย ถ้าประชากรของชาติคือคน 60 ล้านคน เป้าหมายการจัดการศึกษาคือการให้คน 60 ล้านคนได้รับโอกาสได้เรียนรู้

การจัดการศึกษาจึงเป็นเรื่องยิ่งใหญ่ และยุ่งยากและยิ่งต้องจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคคลของสังคมด้วย ก็จะมีคามซับซ้อนยุ่งยากมากขึ้น หลายๆ ครั้งจึงมีผู้ตั้งคำถามว่า ใครควรเป็นผู้จัดการศึกษา รัฐหรือประชาชน คำตอบก็มักจะได้ว่า การศึกษาเป็นเรื่องของคนทุกคน ดังนั้น คนทุกคน ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันจัดการศึกษา ดังที่มักกล่าวเป็นภาษาอังกฤษว่า

Education for all

All for Education

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ แนวคิดการจัดการศึกษาจึงส่งเสริมให้ประชาชน องค์กร หน่วยงานต่างๆ ช่วยกันจัดการศึกษา

การศึกษาเป็นของประชาชน ประชาชนต้องมีส่วนร่วมจัดการศึกษา

คงเป็นด้วยความคิดให้ทุกคนมีส่วนร่วม จึงเกิด พ.ร.บ.กระจายอำนาจ กำหนดให้ท้องถิ่น คือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่จัดการศึกษาด้วย พร้อมทั้งกำหนดวิธีการขั้นตอนการถ่ายโอนการศึกษา โดยเฉพาะระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาสู่ท้องถิ่น แล้วก็เกิดการชุมนุมต่อต้านการโอนถ่ายกันอย่างรุนแรง ก็แปลกที่เวลามีกฎหมายออกมา ไม่มีใครว่าอะไร แต่พอจะมีการทำตามกฎหมายก็คัดค้าน เหตุผลการคัดค้านก็คงเพราะความไม่มั่นใจในสภาพของบุคคลและของการศึกษา

ที่จริงกล่าวได้ว่าทุกคนเห็นด้วยกับการให้ทุกคนทุกฝ่ายทุกองค์กรมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทุกคนเห็นความสำคัญขององค์กรท้องถิ่นที่จะมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพราะเหล่านี้จะเป็นการระดมทรัพยากรและภูมิปัญญาที่หลากหลายช่วยกันจัดการศึกษา ทำให้การศึกษามีคุณภาพสูงขึ้น ดีขึ้น และสอดคล้องกับวิถีชีวิตและสังคมมากขึ้น

รูปแบบความร่วมมือในการจัดการศึกษาในท้องถิ่นน่าจะมีหลายรูปแบบและหลายวิธีการ ไม่ใช่มีอยู่เพียง

การโอนการศึกษาไปจัดเสียเลยเพียงวิธีเพียงเท่านั้น การโอนหรือไม่โอนมิได้เป็นการแสดงว่าทุกคนทุกองค์กรมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา แต่วิธีการที่ทำให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมมีความสำคัญมากกว่าเป็นไหนๆ ไม่ว่าจะมีการโอนหรือไม่มีการโอนการศึกษาสู่ท้องถิ่น สิ่งสำคัญคือการทำให้ทุกคนทุกฝ่ายมาร่วมกันจัดการศึกษา และไม่ว่ารัฐเป็นผู้จัดเองหรือไม่ รัฐก็ต้องเป็นฝ่ายสำคัญสนับสนุนการจัดการศึกษา

การจะเกิดความร่วมมือกันได้ ทุกฝ่ายจะต้องมีความเข้าใจตรงกันในเรื่องความสำคัญของการศึกษาและถือเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบที่จะต้องเข้าไปสนับสนุนส่งเสริม การมีหน้าที่ความรับผิดชอบไม่จำเป็นต้องเป็นเจ้าของเสมอไป เคยได้ยินบางคนกล่าวว่า ถ้าโอนมาสังกัดก็พร้อมที่จะจัดสรรเงินให้...ล้านบาท ถ้าไม่มากก็คงทำไม่ได้ ซึ่งไม่น่าจะเป็นความเข้าใจที่ถูกต้อง ถ้าเห็นความสำคัญแล้วต้องช่วยกัน ไม่ว่าจะเป็นเจ้าของหรือไม่ก็ตาม

การมีส่วนร่วมจัดการศึกษา มิได้แปลความว่าจะต้องจัดสรรเงินอุดหนุนเท่านั้น แต่การเอื้ออำนวยสื่อการเรียนรู้อื่นๆ การจัดแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ ภูมิปัญญาเพื่อการเรียนรู้ การเป็นวิทยากรให้ความรู้ก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่าด้านการเงินเป็นไหนๆ

การศึกษานั้นมีทั้งรูปแบบในระบบโรงเรียนและนอกโรงเรียน การศึกษาต่อเนื่อง การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นส่วนสำคัญของระบบการศึกษาตลอดชีวิต ขณะนี้ส่วนใหญ่สนใจกันแต่การศึกษาในระบบ ปล่อยปละละเลยการศึกษานอกระบบมาก ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นน่าจะให้ความสำคัญและร่วมจัดให้มาก เพราะเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาวิถีชีวิตของประชาชน

ได้ทราบข้อมูลว่ามีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่ง เช่น องค์กรบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ภูเก็ต ชลบุรี และแพร่ เป็นต้น ได้ทุ่มเทจัดโครงการพิเศษต่างๆ เพื่อเสริมคุณภาพการศึกษา เช่น การเรียนรู้ผ่านระบบไอซีที การเสริมความรู้ด้านภาษาต่างประเทศ การสนับสนุนสื่อและอุปกรณ์ เป็นต้น และยังกล่าวด้วยว่าไม่ได้ให้ความสำคัญกับการถ่ายโอน แต่สนใจการสร้างความเป็นเลิศให้กับการศึกษาในท้องถิ่น ถ้าคนในท้องถิ่นได้รับการศึกษาดี ก็จะมีอาชีพการงานที่ดี มีชีวิตที่ดี สังคมก็จะร่มเย็นเป็นสุข เป็นความคิดที่น่ายกย่องสรรเสริญเป็นอย่างยิ่ง

ถ้าทุกฝ่ายร่วมกันส่งเสริมพัฒนาคุณภาพการศึกษามากกว่าการถ่ายโอน การศึกษาไทยจะก้าวเร็วก้าวไกลกว่าที่เป็นอยู่อย่างแน่นอน